

AZAD
KASHMIR
AT
A
GLANCE
1992

1992

Prepared by

PLANNING & DEVELOPMENT DEPARTMENT
AZAD GOVT. OF THE STATE OF JAMMU & KASHMIR

CONTENTS

Sr. No.	TITLE	Pages
1.	A GLANCE THROUGH THE BASIC FACTS	
2.	BASIC ECONOMIC FACTS. (Figures)	
	* Geographical Features.	6
	* Population.	7
	* Administrative set up.	8
	* Agriculture.	9-10
	* Forests.	11
	* Livestock	12
	* Power.	13
	* Transport & Communications.	14
	* Water.	15
	* Education.	16-17
	* Health.	18-19
	* Industries and Minerals.	20
	* Tourism.	21-24
	* Development Outlays (1955-88).	25
	* Annual Development Programmes under Sixth and Seventh Five Year Plans.	26-27
	* Sectoral expenditure and allocations in Sixth and Seventh Five year Plans.	28

A GLANCE THROUGH THE BASIC ECONOMIC FACTS AND DEVELOPMENT PROGRAMMES

GENERAL:

Azad Jammu and Kashmir lies between Longitude 73° - 75° and Latitude 33° - 36° with an area of 5134 Sq. Miles or 13297 Sq. Kilometres.

The topography is mainly hilly and mountainous with valleys and stretches of plains. The area is full of natural beauty with thick forest, fast flowing rivers and curly streams. The main rivers are Jhelum, Neelum and Poonch. The climate is sub-tropical highland type with an average yearly rainfall of 150 cms. The elevation ranges from 360 metres in the south to 6325 metres in the north. The snowline in winter is around 1200 metres above sea level while in summer it rises to 3300 metres.

According to the Population census of 1981, the total population is 1.980 million, which is estimated to be over 2.656 million in 1992. Almost 100% of the population is Muslim. 91% of the total population is rural, whereas, 9% is urban. The density of population is 192 persons per sq. kilometre as against 140 persons per sq. kilometre in Pakistan. The literacy ratio is 28.3% (1981 census) 43% according to new worked out estimates in 1992.

The total farm family income was estimated at Rs. 9,721 (in 1981) out of which Rs. 6,902 i.e. 71% was derived from off-farm activities and Rs. 2,819 i.e. 29% from the farms.

The total area under cultivation is around 171402 hectares which is about 13% of the total area. The major crop is Maize followed by Wheat, Rice and Millet while the minor crops include Grams, Pulses, Oil-Seeds and Vegetables.

The area under fruit cultivation is about 7,996 hectares. These include Apples, Pears, Apricots, Walnuts, Plums and others.

The area under forests is about 566.69 hectares, which is [REDACTED] 42.6% of the total geographical area as compared to 3% in Pakistan. Some of the important species of trees are Deodar, Kail, Fir, Spruce, Cedar and others.

Government & Administration

Government: Azad Kashmir has a parliamentary form of Government. The President of Azad Jammu and Kashmir is the Head of State, while the Prime Minister supported by a council of Ministers is the Chief Executive. It has its own Supreme Court and a High Court besides Legislative Assembly comprising 40 directly, 8 indirectly elected (3 males and 5 females) members.

Administration:

Azad Kashmir is divided into two divisions Muzaffarabad and Mirpur and five administrative districts, viz, Muzaffarabad, Poonch, Bagh, Mirpur and Kotli, with Muzaffarabad town as the capital of the state.

In the political process

The people's participation is available through the elected institutions of local bodies. There are 180 Union Councils, 12 Town Committees, 30 Markaz Councils, 12 Municipal Corporations and 5 Municipal Committees, with 16 sub-divisions and tehsils and 1648 Villages.

ECONOMIC DEVELOPMENT:

It would be correct to say that at the time of partition in 1947, the economy in Azad Jammu and Kashmir was on subsistence level. However, the determination to develop the area was there. So, it was in early 70's that the economic development of the area started in earnest. Even though the financial resources were very limited, the planners made good efforts in laying down a proper path for the rapid development of the area.

PHYSICAL INFRASTRUCTURE:

a. ROADS:

and

Roads besides air transport are the only mode of transportation in Azad Jammu and Kashmir. The present road length position and its comparison with the position in 1947 is given below:-

ROAD LENGTH IN KMS.

Year	Metalled	Fairweather	TOTAL
1947	100	165	256
1977	430	509	939
1992	1656 → 1564	1001 1012	2657 2967

b. POWER:

At present, in mid 1992, the installed Grid capacity is 156 MVA. The transmission lines have been extended to 1378 villages (1277 Kilometres) out of 1559 villages and about 241200 consumers have been provided connections. The per capita electricity delivered for consumption in Azad Kashmir is 175 KWH in 1992. At the time of independence, power facility was practically non-existent in Azad Jammu and Kashmir. The Government is laying great emphasis for generating electricity in order to meet the growing domestic as well as industrial requirements. As such, it was planned to launch a programme of constructing a number of small Hydel stations, and two such stations have been completed so far in this regard.

C. PIPED WATER SUPPLY

In case of Urban areas, 90% of the population is being provided piped water supply through house connections whereas remaining 10% through public stands. So far, 45% of rural population is being provided water supply. At the time of independence availability of piped water supply was non-existent. In Urban areas, the per capita availability of water was 20 GPD which has been planned to be increased to 60 GPD, by the end of Seventh Five Year Plan.

SOCIAL INFRASTRUCTURE:

a. HEALTH FACILITIES:

There are 1366 hospital beds available in the area averaging 0.514 per 1000 population. The number of doctors is 409 including specialists and dental surgeons giving an average of 0.150 per 1000 population as compared to the national average of 0.180. The comparison of health facilities in 1947 and present position is given in a table on page 19.

b. EDUCATION:

In Azad Jammu and Kashmir 92% of boys and 78% girls of the primary age group (5-9) years are in schools as compared with national average of 80% and 32% respectively. It is planned to effect 100% enrolment both for boys and girls at primary level by the end of the year 1993 as against the target year of 1995 fixed by national education policy.

The number of educational institutions in 1947 and their increase over the years is given in the table on the page 17 which shows the quantum of progress made in this field in Azad Kashmir. Two new polytechnic institutes one at Rawalakot and the other at Muzaffarabad will be opened in the coming years.

AIRPORTS:

In order to provide easy and fast means of travel, the Government of Azad Jammu and Kashmir in collaboration with the Civil Aviation Authority of Pakistan, has constructed two airports at Muzaffarabad and Rawalakot which have started operation by now and ~~in recent years~~ It has been planned to construct two more airports at Mirpur and Kotli during the Seventh Five Year Plan.

GEOGRAPHICAL FEATURES

Area	: 5134 Sq. Miles or 13297 Sq. Kilometres	M. chud 6117 Sq KM. Surpu 2576 " " Poonch 1424 " " Bagh 1368 " " Hotti 1802 "
Longitude	: 73° - 75°	
Latitude	: 33° - 36°	
Topography	: Mainly hilly and mountainous with valleys and plains at some places.	
Climate	: Sub-tropical highland type	
Rainfall	: Average 150 centimetres	
Elevation from sea		
Range from South	: 360 Metres	
" North	: 6325 Metres	
Snowline		
In winter around	: 1200 Metres	
In summer around	: 3300 Metres	
Main Rivers	: Jhelum - Neelum and Poonch.	

POPULATION

- (i) Total population of Azad Jammu and Kashmir in 1981 census. 1.980 Million
  - (ii) Projected population in 1992. 2,686 "
  - (iii) Population in 1981 census and projected population in 1992 districtwise:
(000)
Year	Azad				
	Kashmir	Muzaffarabad	Poonch	Bagh	Kotli
1981	1980	466	407	315	365
1992	2,656	609	530	472	476
		626	544	422	489
					571
- (iv) Male population in 1981 census = 1.022 Million
  - (v) Female population in 1981 census = 0.958 Million
  - (vi) Sex ratio in 1981 census = 107 Males per 100 Females.
  - (vii) Urban - Rural ratio in 1981 census
Urban 9%
Rural 91%
  - (viii) Birth rate in 1981 census 4.4%
  - (ix) Death rate in 1981 census 1.7%
  - (x) Growth rate in 1981 census 2.7%
  - (xi) Density per sq. kilo-metre in 1981 census 149 persons.
  - (xii) Density per sq. kilo-metre in 1992 (projected) 194 "
  - (xiii) Literacy ratio in 1981 census 28.3%
  - (xiv) Literacy ratio among males (1981 census) 42.8%
  - (xv) Literacy ratio among females (1981 census) 12.5%
  - (xvi) Religion ratio in 1992 Estimated Almost 100% Muslim.

ADMINISTRATIVE SET UP

- (i) Divisions. 2= (1) Muzaffarabad.
(2) Mirpur.
- (ii) Districts. 5= (1) Muzaffarabad.
(2) Mirpur.
(3) Poonch.
(4) Kotli.
(5) Bagh.
- (iii) Sub-Division Tehsils. 17= (1) District Muzaffarabad.
(1) Muzaffarabad.
(2) Hattian.
(3) Kundalshahi.
(2) District Mirpur.
(1) Mirpur.
(2) Duidal.
(3) Bhimber.
(4) Samani.
(3) District Poonch.
(1) Rawalakot.
(2) Pallandri.
(3) Hajira.
(4) Abbaspur.
(4) District Kotli.
(1) Kotli.
(2) Fetehpur (Nikial).
(3) Sehnsa.
(5) District Bagh.
(1) Bagh.
(2) Haveli.
(3) Dhirkot.
- (iv) Thanas/Police Stations : 29
- (v) Markaz Councils. : 30
- (vi) Municipal Corporations. : 2
- (vii) Municipal Committees : 5
- (viii) Town Committees. : 12
- (ix) Union Councils. : 182
- (x) Villages : 1616

AGRICULTURE

Area under cultivation	171402 Hectares 13% of total area
Cropped area	240207 Hectares
Irrigated area	12586 Hectares
Non-Irrigated area	158816 Hectares
Area under Maize	122000 Hectares
Area under Rice	7000 Hectares
Area under Wheat	79000 Hectares

CROPS

Major. Maize, Wheat, Rice.
Minor: Grams, Pulses, Oil seeds, Vegetables (Potatoes).

FRUITS

Apple, Pears, Apricots, Walnuts, Plums.

ARE UNDER FRUITS: 7996 Hectares

SOURCE OF IRRIGATION

- (a) Canals.
- (b) Tube wells.
- (c) Irrigation channels from Nullahs and Streamlets etc.

FARM MACHINERY IN USAGE

(a) Tractors.	10 ✓
(b) Bulldozers.	7
(c) Thrashers.	5

FERTILIZER CONSUMPTION

- (i) All type of fertilizers consumed during the year 1989-90/ 1 8790 M. Tons
- (ii) All type of fertilizers consumed during the year 1990-91/ 2 6540 8790 M. Tons.

PLANT PROTECTION COVERAGE

- (i) Plant protection coverage during the year 1989-90. 90-91 2390 1792 Hectares.
- (ii) Plant protection coverage during the year 1990-91. 91-92 1884 2390 Hectares.

11

FOREST

Area under Forests	566969 Hectares 42.6% of total geographical area.
Area under commercial forests	378560 Hectares
Area under un-commercial Forests	188409 Hectares
Area under Deodar trees	17689 Hectares 3.12% of total forest area.
Area under Kail trees	36456 Hectares .643% of total forest area.
Area under Fur/Spruce trees	41502 Hectares 7.32% of total forest area.
Area Under Pine (Cheer) trees.	57094 Hectares 10.07% of total forest area.
Area under broad leaved trees	907 Hectares 0.16% of total forest area.
Area under other trees	413321 Hectares 72.90% of total forest area.
Total geographical Area.	1329700 Hectares.

Area under Forest in Pahalgam.
3%

12

1. LIVESTOCK

P/C
S/P
No. of hh
Reporting
1992
1986*

Number	1992	1986*
600547-609557		
582557 59128		
992230 100711		
351559 356822		
3250616 329922		
671 681		
58963 59247		
4215 4278		
807 819		

* Livestock census 1986

2. Veterinary Facilities

- (1) Veterinary Hospital 17
- (2) Vet Dispensaries 42
- (3) Vet. Dispensaries (A class) 66
- (B class)
- (4) Veterinary centres 132
- (5) Poultry centres 197
- (6) Artificial insemination centres 18
- (7) Disease Investigation centres 4

Year	POWER			
	Total connections	Domestic	Commercial	Industrial
1984-85	107712	88336	18327	1049
1985-86	128661	105146	22386	1129
1986-87	154602	129313	23876	1315
1987-88	182628	154245	26961	1432
1988-89	201861	171921	28414	1526
1989-90	222850	194911	26511	7402
	222900	192422	28922	1556
1990-91	222348	202878	27975	1595
1991-92	241723	210571	29143	1586
	211696	28418	169	
Small Hydel Stations.			4	
Villages electrified			13784365-	
Kilometrage of HT Lines and				
Kilometrage of L. T lines				
Gird Stations			12711	12174
Transformers Sub Stations.				11 10
Consumers			5234	4944
Installed grid capacity			241723	241300
Per capita electricity delivered.			156	101 MVA
			175	168 KWH

Roads & Communications

(1) Roads

Type of roads	Aged Kodiv	Makand	Poonch	Bagh	Mujum	Illi
settled	1964	445	369	260	455	435
fair weather	1012	322	172	166	176	176
Total	2976	776	636	541	631	611

(2) Telegraph and Telecommunications

1, GPOs	4
2, Post Offices	275
3, Branch Post offices	100
4, Telephone exchange (offices)	107
5, Telephone working connectors	13763
6, Installed capacity of exchanges	14149 1554
7, Public Call Office working under SCO	60 83
8, Public Call Office working under	
9, Post Offices	50 51
10, Extra-departmental Public Call Offices	62* 68

*PCO Kasguma has been closed.

WATER

Piped Water Supply

URBAN	90% House connections 10% Public stands
RURAL	45%

EDUCATION

Name of Institutions	Number of Institutions.		
	Male	Female	Total
Primary Schools (excluding mosque schools)	658	2013	2671
Middle schools	446	408	854
High schools	311	155	466
Higher Secondary Schools	3	2	5
Intermediate colleges	19	19	38
Degree colleges	19	6	25
College of education	1	—	1
University colleges	4	2	6
Elementary colleges	4	5	9
Education extension centres	1	—	1
Agro-technical teachers training centres	1	—	1
P.T.C. training centres	12	11	23
Maktabas	14	—	14
Mosque schools	1705	—	1705
Mohallah schools	20	—	20
Village workshops (Boys)	12	—	12
Literacy centres for adult education	—	13	13
TOTAL:	3230	2634	5864

**COMPARISON OF NUMBER OF EDUCATIONAL
INSTITUTIONS IN 1947 WITH PRESENT POSITION
IN AZAD KASHMIR.**

Name of Institutions	1947			1977			1992		
	Male	Female	Total	Male	Female	Total	Male	Female	Total
Primary Schools	250	4	254	988	645	1633	658	2012	2671
Middle Schools	29	1	30	227	58	285	446	408	854
High Schools	6	—	6	119	17	136	313	155	466
Higher Secondary Schools	—	—	—	—	—	—	3	2	5
Inter Colleges	1	—	1	16	3	19	19	19	38
Degree Colleges	—	—	—	8	3	11	19	6	25
College of education	—	—	—	1	—	1	1	—	1
University Colleges	—	—	—	—	—	—	4	2	6
Elementary Colleges	—	—	—	—	—	—	4	5	9
Education extension centres	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Agrotechnical teachers training centres.	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Maktabs	—	—	—	—	—	—	14	—	14
Mosque Schools	—	—	—	—	—	—	1705	—	1705
Mohallah Schools	—	—	—	—	—	—	20	—	20
Village Workshops	—	—	—	—	—	—	12	—	12
Literacy Centres for Adult education	—	—	—	—	—	—	—	13	13
P.T.C. Centres.	—	—	—	—	—	—	12	11	23

17

18

HEALTH

Hospitals including CMHs

Tuberculosis Hospitals

14

1

1366

Hospital beds

20

Rural health centres

427

Basic health units/First aid posts

384

Doctors including specialists

32

Dental surgeons

98

Nurses

60

Lady health visitors

60

Village dais /TB As

1332-1525

T. B. Clinics /Leprosy centres

25 37

Leprosy centres/sub centres

34

Expanded Programme of Immunization.

90%

EPI Centres.

86

COMPARISON OF HEALTH FACILITIES IN 1947
WITH PRESENT POSITION IN AZAD KASHMIR.

HEALTH FACILITIES	Position in 1947	Position in 1991
Hospital Beds	30	76
Rural Health Centres	-	20
Basic Health Units / FAO Dispensaries	11	427
M.C.H. Centres (Maternal & Child Health Centres).	-	86
Doctors including specialists and Administrative Doctors.	-	385
Dental Surgeons	-	33
Nurses	-	96
Lady Health Visitors	-	62
Village Dais / TBAs	-	1332
E.P.I. Coverage.	-	90%
E.P.I. Centres		86

Industries & Minerals.

(i) Industries.

Type	Ajod Hills	M. abad	Poonch	Bagh	Haripur	Kotli
Utile	665	142	66	38	324	95
Private	-	-	-	-	-	-

TOTAL:

1. Industrial estates 7
2. Vocational Youth Centres for Males. 5
3. Vocational Youth Centres for Females. 4
4. Vocational Institutions for males. 5
5. Training/Dev. Centres for wood working, Carving and wool weaving. 2
6. Women industrial schools 31
7. Multi-trade training centres for women 10
8. Industrial Sales Emporium 4

* It also includes small scale industries.

(ii) MINERALS

1. Gypsum 10. Sand
2. Fireclay 11. Ruby
3. Coal 12. Tourmaline
4. Graphite 13. Bentonite
5. Bauxite 14. Yellow ochre
6. Limonite 15. Pyrites
7. Mica 16. Setrite
8. Soapstone 17. Limestone
9. Marble 18. Dolomite.

TOURISM

NAME OF PLACES WHERE FOREST REST HOUSE, TOURIST HUTS & PWD GUEST HOUSES ARE AVAILABLE

1. FOREST

1. DISTT MUZAFFARABAD

1. Rest House Noon Bangla	11. Rest House Kutton
2. " " Dingian	12. " " Noori Nar
3. " " Salkhala (Neelum valley)	13. " " Halimat
4. " " Bandi Ashkote	14. " " Reshian
5. " " Keran (N. Valley)	15. " " Kahian
6. " " Dawarian	16. " " Gari Dupatta
7. " " Thonian	17. " " Kohalla
8. " " Sharda	18. " " Daokhan
9. " " Kel	19. " " Chakothi
10. " " Janavi	20. " " Danna

21 Log hut Chakothi (Leeps)

2. DISTT. BAGH

1. Rest House Dhirkote	4. Rest House Forward Kahut
2. Rest House Arja	5. Rest House Bhedi (F. Kahut)
3. Rest House Mohammadi Gali.	6. <i>Log hut Dhirkot</i>

3. DISTT POONCH

1. Rest House Pallandri	3. Rest House Trarkhal
2. " " Balloch	4. " " Abbaspur

4. DISTT KOTLI

1. Rest House Sensa	5. Rest House Broohian
2. " " Senah Banah	6. " " Khaui-ratta
3. " " Choach	7. " " Fatehpur
4. " " Holar	8. <i>Rest House Kotli</i>

5. DISTT MIRPUR

1. Rest House Mirpur	5. Rest House Masnooh
2. " " Chachian	6. " " Bhimber
3. " " Baghsar	7. " " Jandi
4. " " Chowki	chahtra.

2. TOURISM

1. DISTT MUZAFFARABAD

1. Rest House Muzaffarabad	9. " Sharda
2. " Chikar	10. " Neelum
3. " Chananian (Leepa)	11. " Noon Bangla
4. " Neelum	12. Angler's Hut Subri
5. " Halmat	13. Youth Hostel Sharda (2)
6. Forest Hut Salkhala (2)*	14. Youth Hostel Daokhan (Under construction).
7. Tourist Hut Kutton (2)	15. Tourist Hut Chikar.
8. Tourist Hut Dawarian	

Tourist rest Huts

* One more under construction.

2. DISTT BAGH

1. Tourist Huts Dhirkot (3)	3. Rest House Neela But (Under construction)
2. Log Hut Dhirkot	4. Rest House Lasdana (Under construction)

3. DISTT POONCH

1. Rest House Rawalakot (2)	3. Tatta Pani Inn
2. Hut Chotta Gala Banjosa	4. Youth Hostel Chotagala (Under construction)

Tourist rest Huts

4. DISTT MIRPUR

1. Angler's Hut Mirpur	3. Rest House Jandi Chauntra
2. Information Centre Mirpur City.	

5. DISTT KOTLI

1. Rest House Kotli (under construction)	
2. Rest House Khauratta	
3. Rest-House Karailla Majhan (Under construction)	
4. Tourist Rest House Fatahpur Nikial (Under construction).	

3. P.W.D.

1. DISTT MUZAFFARABAD

1. State Guest House Nural M'abad	4. Rest House Chinari
2. Guest House Muzaffarabad	5. " " Chikar
3. Rest House Lohar Gali	6. " " Authmaqam

7. Rest House Tandoor

2. DISTT BAGH

1. Rest House Bagh.	3. Rest House Kahutta.
2. Rest House Sudhangali.	

3. DISTT POONCH

1. Rest House Hajira	4. Guest House Rawalakot
2. " Pallandri	5. Inspection Hut Mung
3. " Trarkhel	6. Rest House Chechan

4. DISTT KOTLI

1. Rest House Kotli	2. Rest House Fatehpur (Nikial) (Under construction)

5. DISTT MIRPUR

1. Rest House Mirpur	3. Rest House Bhimber
2. " Samahni	

<u>DEVELOPMENT OUTLAYS</u>		
1955 to 1993		
PERIOD	Total	Rs. Million Average Per Annum
1ST FIVE YEAR PLAN (1955-60)	10.000	2.000
2ND " " (1960-65)	39.420	7.884
3RD " " (1965-70)	88.050	17.610
Non Plan period (1970-78)	611.324	76.415
Fifth Five Year Plan (1978-83)	1444.000	288.800
Sixth Five Year Plan (1983-88)*	3102.278	620.456
Seventh Five Year Plan (1988-93)	5219.800	1043.960

* Final Figures

**ANNUAL DEVELOPMENT PROGRAMMES UTILIZATIONS/
ALLOCATIONS DURING 6TH & 7TH FIVE YEARS
PLAN PERIODS**

**(A) (SIXTH FIVE YEAR PLAN)
(1983-1988)**

YEAR	ADP allocation	Utilization	(Rs. Million) Percentage Utilization
1983-84	396.300	405.412	102.3 %
1984-85	450.000	438.888	97.53 %
1985-86	600.000	631.549	105.25 %
1986-87	728.228	762.326	104.68 %
1987-88	877.809	860.283	98.00 %

**(B) SEVENTH FIVE YEAR PLAN
(1988 - 1993)**

(Rs. Million)

Year	ADP allocation	Utilization	Percentage Utilization
1988-89	+ 86.175 847.082	+ 860.925 845.925	99.86 %
1989-90	+ 67.000 961.700	952.143 961.70* + 65.976	100 %
+ 1990-91	+ 106.000 965.648	+ 85.876 918.648 948.511	97.79%
1991-92	1237.448	N.A.	-
1992-93	1471.200	N.A.	-

* Estimated figure.

† Special Development Programme of Rs. 103.000 Million is not included in it.

1990-91	864.490 941.200 + 46.510	860.010 906.744 45.515	99.532
1992-93	982.008	-	-
	1471.200		

X

***SECTORAL EXPENDITURE AND ALLOCATIONS
IN SIXTH AND SEVENTH FIVE YEAR PLANS.**

(Rs. Million)

Name of Sector	Sixth plan expenditure 1983-88	Seventh plan allocation 1988-93	Percentage of total allocation of Seventh plan
	1	2	3
1. Agriculture	419.450	574.20	11.0 %
2. Water & Power	735.445	1513.70	29.0 %
3. Industries & Minerals (including AKMIDC)	81.010	156.60	3.0 %
4. Transport & Communications	732.429	1200.50	23.0 %
5. Physical Planning and Housing	268.080	469.80	9.0 %
6. Education and training	291.876	783.00	15.0 %
7. Health	253.607	522.00	10.0 %
8. Rural Development.	293.966	-	-
9. Others.	26.415	-	-
Total	3102.278	5219.80	100 %

* Final Figures

† Source: Co-ordination Section P&D Deptt.

آزاد
کشمیر
ایک
نظر
بیس
1992ء 1993ء

محلہ منصوبہ بہندی و ترقیات
تیار کردہ
آزاد حکومت ریاست جموں و کشمیر

فہرست

صفہ	عنوان	نمبر شار
	نبیادی معاشری حقائق کا تحریری جائزہ	۱-
	نبیادی معاشری حقائق رامداد و شمار حضرت نبی حالت	۲-
۵ - ۱		
۶		
۷		
۸		
۹ - ۱۰		
۱۱		
۱۲		
۱۳		
۱۴		
۱۵ - ۱۶		
۱۷ - ۱۸		
۱۹		
۲۰	صونت و حرفت / مدنیات	
۲۱ - ۲۳		
۲۴		
۲۵	ترقیاتی منصوبہ جات ۱۹۵۵ء - ۱۹۹۵ء	
	چھٹے اور سالوں پنجاہ منصوبہ جات کے تحت سالانہ ترقیاتی پروگرام	
۲۶ - ۲۷	از ۱۹۸۳ء تا ۱۹۸۸ء اور ۱۹۸۸ء تا ۱۹۹۳ء	
۲۸	۳ - چھٹے پنجاہ منصوبہ میں تحریج اور سالوں پنجاہ منصوبہ میں تحریج کی تجدیز بحوالہ منتفع سکیرڈ	

پنجابی معاشری حالات اور ترقیاتی منصوبوں پر ایک نظر

عمومی جائزہ

سیاست آزاد ہموں کو شیر چکر ۳۷-۵۷ ڈگری طول بلدر اور ۳۶-۳۷ ڈگری عرض بلدر پر واقع ہے اس کا رقبہ ۱۳۲۵ مربع میل یعنی ۱۳۲۹ کلومیٹر پر پھیلا ہوا ہے۔

جغرافیائی خصوصیات کے اعتبار سے یہ علاقہ زیادہ تمدد ہائے کوہ و دہن میں وادیوں اور ویسین میدانوں میں پھیلا ہوا ہے۔ قدرتی حسن سے عمور اس علاقے میں گھنے جنگلات، تیز رو دریا اور بیان کھاتی ندیاں موجود ہیں۔ خاص دریاؤں میں جhelم، نیلم اور پونچھ شامل ہیں۔ علاقے کی آباد ہو اعلاقائی پہاڑی توغیت کی ہے۔ اور اوس ط سالانہ بارش کی مقدار ۱۵۰ اسٹنی میٹر ہے، سطح سمندر سے بلندی جنوب میں ۴۰۰ میٹر سے شمال میں ۶۳۲۵ میٹر تک متفرق ہے، موسم سرماں میں سطح سمندر سے ۱۲۰۰ میٹر بلندی اور موسم گرمائیں ۳۰۰۰ میٹر کی بلندی پر برف باری متوقع ہوتی ہے۔

۱۹۸۱ء کی مردم شماری کے مطابق کل آبادی ۱۹۸۰ ملین نفوس پر مشتمل تھی جبکہ ۱۹۹۲ء میں یہ تعداد ۴۵۶۱۴۰۰ ملین سے متباہر خیال کی جاتی ہے۔ آبادی کا نائب حصہ یعنی تقریباً ۱۰۰ فیصد مسلمانوں پر مشتمل ہے، کل آبادی کا ۹۱ فیصد دیہاتیوں میں جیکر ۹ فیصد شہروں میں آباد ہے۔ پاکستان کے مقامی میں جہاں نی مربع کلومیٹر میں ۱۲۰۰ افراد لیتے ہیں، یہاں نی مربع کلومیٹر میں آبادی کا دبایا ۱۹۹۷ء میں ۱۹۷۰ میں افراد لیتے ہیں، خاندانی آمد فی کا کل تخمینہ ۹۰۷۱ رہ دیے گئے ایکا تھا جس میں سے غیر زرعی

خاندانی ۱۹۹۲ء میں تخمینہ ہے تھیں اسی مطابق ۲۳٪ بزرگی ہے ۱۹۸۱ء میں خاندانی آمد فی کا کل تخمینہ ۹۰۷۱ رہ دیے گئے ایکا تھا جس میں سے غیر زرعی سرگرمیوں کے ۶۹٪ پر یعنی ۱۷ فیصد کا حصول ہوا۔ جبکہ زرعی ذراائع سے

معاشی ترقی

یہ کہنا نہایت درست ہو گا کہ آزادی کے وقت، ۱۹۴۷ء میں آزاد کشمیر میں اقتداری ترقی نہ ہوتے کے بر اپنے یہیں ترقی کرنے کا ارادہ اور مگر بہت زیادہ تھی، تاہم آزاد کشمیر میں معاشی ترقی کا صحیح سمت میں آغاز ساتویں عشرے کے شروع میں ہوا، منصوبہ سازوں نے خطے کو تیز رفتار ترقی سے بھکنا رکنے کے لئے محدود مالی زرائع کے باوجود موثر کوششیں کیے۔

طبعی اور سماجی ڈھانچہ

طبعی ڈھانچہ :-

الف :- سرکمیں :-

آزاد کشمیر میں ذرائع امداد وقت کے لئے سرکمیں ہی ہوانی سروں کے علاوہ واحد ذریعہ ہیں۔ موجودہ سرکمکوں کی لمبائی اور ۱۹۴۷ء میں سرکمکوں کی حالت کا ذیل میں مقابل پیش کیا جا رہا ہے۔
کلکمیٹر میں سرکمکوں کی لمبائی -

سال	بنگتہ	غیر بنگتہ	میزان
۱۹۴۷ء	۱۰۰	۱۶۵	۲۷۵
۱۹۶۶ء	۳۳۰	۵۰۹	۹۲۹
۱۹۸۵ء	۱۹۸۵	۱۰۱۲	۲۹۴۷ء
ب:- جملی			

۱۹۹۷ء کے درستگاں فی الوقت قائم شدہ گردصلاحیت ۱۵۴ ایم دی۔ اے ہے

۲۸۱۹ روپے لیے ۲۹ نیصد حاصل ہوئے۔

کل ریکارڈت رقبہ تقریباً ۱۴۱۳۰.۲ ہیکٹر ہے جو کل رقبہ کا ۱۳٪ قید ہے۔
علاقوں کی سب سے اہم نسل نکنی ہے جس کے بعد گندم، چاول اور باجھے کا نام
آتا ہے جبکہ کم درجے کی نسلوں میں چنا، دالیں، روغنی تیکل کی اجناس اور بینیات
 شامل ہیں۔
چند اور رختوں کا زیر کار رقبہ تقریباً ۹۹۶ ہیکٹر ہے، ان میں سب سے ناشانہ

آڑو، اخودٹ، خربانی اور دیگر چل شالیں ہیں۔
حکلات کا رقبہ ۵۶۶۹.۹۹ ہیکٹر ہے، جو کل جغرافیائی علاقے کا تقریباً ۲۴٪ فیصد
ہے، جبکہ پاکستان میں جنگلات کا رقبہ کا ۳٪ فیصد شمار ہوتا ہے، رختوں کے
خاص اقسام میں دیوار، کائل، فر، چیر اور شاہ بیوٹ شالیں ہیں۔

آخری حکومت -

آزاد کشمیر میں پارلیمانی نظام حکومت ہے، صدر آزاد جموں و کشمیر حکومت کے ائمی
سربراہ ہیں جبکہ حکومت کی انتظامی سربراہی ذریعہ اعظم کی ذمہ داری ہے، ساز
آزاد کشمیر کا اپنا علیحدہ ہائی کورٹ اور سپریم کورٹ ہے اور ایک نئی تاذن
اسیل سے ہے کہ ہم برداشت اور دامادی اور دامادی نئی تاذن
آزاد کشمیر کو انتظامی معاونتے دوڑوئیں چاکہ اصلاح منظراً اور جماعت، پرچم کوئی اور سرپری
میں تقسیم کیا گیا ہوا ہے اور ملکہ رایا، شہری ریاست آزاد جموں و کشمیر کا ادارا حکومت ہے۔
یہ مقامی ملتیہ مشارکتی اداروں میں عالم کی شرکت ممکن بنادی گئی ہے۔ اس
وقت ۱۶ اسٹ ڈیزیلوں، تھیلوں اور ۲۶۳۴ دیہات میں ۱۸۲ یونین کونسلیں، ۱۲
یونین کونسلیں دو میونسل کارپوریشنیں بھر کر کوئی میونسل کام کر رہی ہیں۔

بھلی کی بہم رسائی کیلئے ۱۹۴۷ء دہیات میں سے حصہ ادیہات تک ۱۹۷۸ء تک اکٹھا
لبی لائن بچھان جا چکی ہے جس کے ۲۰۱۵ء ماریں استفادہ کرے ہے میں، فی کس بھلی
استعمال ۱۹۶۶ء میں ۲۰۲۰ء کے ڈبلیو اپ کی کس سے پڑھ کر ۱۹۹۱ء میں ۱۹۵۵ء کے
ڈبلیو اپ کی کس ہو گیا ہے۔ آزاد جموں و کشمیر میں آزادی کے وقت بھلی کی سہوت
عملی طور پر نہ ہونے کے بارے قصی، حکومت علاقے میں لگھلوایا در منظر صافین کو وفا فروذ
برقی ناگ کو پورا کرنے کیلئے خصوصی توجہ دے رہی ہے۔ اس مقصد کے لئے
چھٹے پن بھلی گھروں کا منصوبہ زیر عمل ہے اور ایسے ہی دوپن بھلی گھر کمل ہو چکے ہیں۔

ج - آب رسالی :-

شہری علاقوں میں آبادی کے ۹۰ فیصد گھروں میں نلکوں کے ذریعے پانی ہتھیکیا جانا
ہے جبکہ ۱۰ فیصد پاکستانی سینڈیٹ سے پانی حاصل کرتے ہیں۔ دیسی آبادی کے ۳۵ فیصد
کو پانی کی فراہی ملن ہو گئی ہے۔ آزادی کے وقت نلکوں کے ذریعے اس کا کوئی
دجدو نہیں تھا، اس سے قبل شہری علاقوں میں پانی کی فراہی فی کس ۱۰ گلین یو میہ تھی
جس کو ساتوں پانچ لامبھوڑے کے اختتام تک بڑھا کر ۲۰ گلین یو میہ بنانے کا
منصوبہ بنا یا گیا ہے۔

سمایجی ڈھانچہ :-

الف - طبی ہدیات :-

اس وقت علاقوں میں ہسپتاول میں ۱۳۶۶ء بستوں کی گنجائش ہے جو فی ہزار ک
آبادی میں ۱۱۲ مرافقہ کی ضرورت پوری کرتے ہیں۔ ڈاکٹروں کی تعداد بیشتر ۱۵۵ کی
دنہان ڈاکٹر ز ۱۱۲ ہے جو فی ہزار آبادی میں ۱۵۵ اور کی مشرح برقرار رکھ رہے ہیں
جبکہ قومی سطح پر اس طبق ۱۸۵ اور ہے، ۱۹۳۷ء اور سوچوڑہ وقت میں طبی سہولتوں
کا جدول حصہ ۱۹۷۶ء پر لاحظہ فرمائیں۔

ب - تعلیم

آزاد جموں و کشمیر میں ۱۹۷۶ء تک کم عمر کے ۹۲ فیصد بچے اور ۸۰ فیصد
بچیاں سکول جاتی ہیں جبکہ قومی سطح پر ۷۰٪ تابع ۳۲ فیصد اور ۳۲ فیصد ہے، تو میں
تعلیمی پالیسی کے صرف ۱۹۶۷ء تک تمام رکوں اور رکھوں کو اتنا تعلیم کے لئے
سکول پیش کرنے کے برکس آزاد کشمیر میں یہ منصوبہ بذری کی گئی ہے کہ تمام رکوں اور
رکھوں کو ۱۹۷۶ء کے آغاز تک اتنا تعلیم فراہم کی جائے گی۔ آزاد کشمیر میں تعلیمی ترقی
کا جائزہ یعنی کے لئے ۱۹۷۶ء میں تعلیمی اداروں کی تعداد اور سائیکلیس میں اضافے پر
بینی اعلاد و شمار ایک جدول میں جو کہ صفحہ اپر ہے لاحظہ فرمائیں۔

ہوائی مستقر

عوام کو تیرز فقار نہیں نقل و محل مہیا کرنے کی خاطر حکومت پاکستان کے
مکر شہری ہوا بادی کے تعداد سے حکومت آزاد جموں و کشمیر نے مظفرا پار
اور راولکوٹ میں دو ہوائی اڈے تعمیر کیے ہیں جو کہ آج کل زیر استعمال ہیں اگر
ہیں۔ اور ساتوں پنجاہ منصوبے کے دراثان سیپر پور اور کوٹلی کے مقامات پر
بھی ہوائی اڈے تعمیر کئے جانے کی منصوبہ بذری کی گئی ہے۔

جغرافیائی حالات

پانچ ہزار ایک سو چوتیس مربع میل

رقبہ

اصلی تاریخی نظریہ ۶۱۱۷

باغ ۳۷۸۸

پرچھ ۱۰۲۳

گوشی ۱۰۶۲

سرپور ۱۱۵۳

ڈگری ۳۶

ڈگری ۳۳

ڈگری ۳۲

ڈگری ۳۱

ڈگری ۳۰

ڈگری ۲۹

ڈگری ۲۸

ڈگری ۲۷

ڈگری ۲۶

ڈگری ۲۵

ڈگری ۲۴

ڈگری ۲۳

ڈگری ۲۲

ڈگری ۲۱

ڈگری ۲۰

ڈگری ۱۹

ڈگری ۱۸

ڈگری ۱۷

ڈگری ۱۶

ڈگری ۱۵

ڈگری ۱۴

ڈگری ۱۳

ڈگری ۱۲

ڈگری ۱۱

ڈگری ۱۰

ڈگری ۹

ڈگری ۸

ڈگری ۷

ڈگری ۶

ڈگری ۵

ڈگری ۴

ڈگری ۳

ڈگری ۲

ڈگری ۱

ڈگری ۰

تیرہ ہزار وصد تانوے مربع کلومیٹر
لے پچھ ۱۰۲۳
گوشی ۱۰۶۲
سرپور ۱۱۵۳
ڈگری ۳۶
ڈگری ۳۳
ڈگری ۳۲
ڈگری ۳۱
ڈگری ۳۰
ڈگری ۲۹
ڈگری ۲۸
ڈگری ۲۷
ڈگری ۲۶
ڈگری ۲۵
ڈگری ۲۴
ڈگری ۲۳
ڈگری ۲۲
ڈگری ۲۱
ڈگری ۲۰
ڈگری ۱۹
ڈگری ۱۸
ڈگری ۱۷
ڈگری ۱۶
ڈگری ۱۵
ڈگری ۱۴
ڈگری ۱۳
ڈگری ۱۲
ڈگری ۱۱
ڈگری ۱۰
ڈگری ۹
ڈگری ۸
ڈگری ۷
ڈگری ۶
ڈگری ۵
ڈگری ۴
ڈگری ۳
ڈگری ۲
ڈگری ۱
ڈگری ۰

زیادہ تر پہاڑوں اور پہاڑیوں میں پھیل

ہوئی قادیان اور سیلان ہیں۔

نیم علاتی پہاڑی طرز کی ہے

اوسط ۱۵۰ سنتی میٹر

جنوب میں ۳۶۰ میٹر

شمال میں ۶۲۵ میٹر

سرامیں تقریباً ۱۲۰ میٹر

گرمیں تقریباً ۳۰۰ میٹر

چھم، نیم اور پنجھ

آب دہوا

بارش

بلندی

خطہ برقراری

خاص دریا

آبادی

(ا) مک آبادی مردم شماری (1981)

(ب) 1992ء کی تحقیق آبادی (و فیصلہ سالانہ تصریح اضافہ)
لارڈ 1992ء کی تحقیق اضلاع کی آبادی تھیں

سال	آبادی	مظفر آباد	پانچھر	کٹلی	سیر پور
1981	345	306	315	344	1980
1992	349	322	479	523	2954

(ج) ہر دو 1981ء مردم شماری)

(د) خاتین (1981ء مردم شماری)

(e) جنسی تناسب (1981ء مردم شماری)

(f) بیوی آبادی ر 1981ء مردم شماری)

(g) شہری آبادی ر " " ")

(h) شرچ پیدائش ر " " ")

(i) شرچ احمدات ر " " ")

(j) شرچ افراٹش آبادی ر " " ")

(k) فی مریخ کلیسیہ آبادی کا دیا ر " " ")

(l) " " " " " 1992ء میں تھیں)

(m) شرچ خواندگی (1981ء مردم شماری)

(n) مردوں کی خاتین (1992ء میں تھیں)

(o) خاتین کی " " ")

(p) زیارتی مذہب افیضہ مسلمان

انتظامی اعتبار سے

اصلاء :- ۵

ڈویشن :- ۲	مظفر آباد، سیر پور، باخ، پونچھ نادر کوٹلی
سب ڈویشن رخصیں	ضلع مظفر آباد
۱۷ :-	ضلع میر پور
۱۸ :-	تحصیل میر پور
۱۹ :-	بھپر
۲۰ :-	ڈیال
۲۱ :-	سماہنی
۲۹ :-	خانے روپیں ایشیں
۳۰ :-	مرکز کونسیں
۲ :-	میونسل کار پورشیں
۵ :-	میونسل کیشیں
۱۲ :-	ٹاؤں کیشیں
۱۸۲ :-	یونین کونسیں
۱۹۲ :-	گاؤں

زراعت

زیر کاشت رقبہ	۱۴۱۳۰۲	میکٹرز
گلے رقبہ کا تعداد		
بازاری رقبہ	۲۳۰۲۰۶	میکٹرز
" آبی رقبہ	۱۲۵۸۴	
" غیر آبی رقبہ	۱۵۸۸۱۶	
" رقبہ زیر کاشت مکنی	۱۶۳۰۰۰	
" رقبہ زیر کاشت چاول	۷۰۰۰	
" رقبہ زیر کاشت گندم	۹۰۰۰	

فصلیں

خصوصی	مکنی
گندم	
چاول	
چنا	
دالیں	
روغنی اجسas	
سبزیات	

کھاد کا استعمال

۱۴۹۰	- ۱۹۹۸ کے دو سالن تمام اقسام کی کھادیں استعمال ہوئیں ۶۴۳ میکٹر میں
۱۴۹۱	- ۱۹۹۲ کے دو سالن تمام کھادیں ۴۸۵ میکٹر میں
۱۴۹۲	- ۱۹۹۱ کے دو سالن کھادیں ۲۱۹۰ میکٹر میں
۱۴۹۳	- ۱۹۹۰ کے دو سالن تحفظ پورہ جات ۲۱۹۰ میکٹر میں
۱۴۹۴	- ۱۹۹۱ کے دو سالن تحفظ پورہ جات ۲۳۰۲ میکٹر میں

جنگلات

رقبہ زیر جمل

۵۶۶۹۶۹

کل جغرافیائی رقبہ کا ۳۲۴۰۰

۳۸۸۵۶ -

۱۸۸۳-۹

" ۱۴۶۸۹

رکل جمل کے رقبہ کا ۳۱۲ فیصد

رقبہ زیر کامل درختان

۳۶۲۵۶

رکل جمل کے رقبہ کا ۹۴۳ فیصد

رقبہ زیر فرد درختان

۳۱۵-۲

رکل جمل کے رقبہ کا ۳۲۰ فیصد

رقبہ زیر پھیل درختان

۵۶-۹۳

رکل جمل کے رقبہ کا ۱۰۶۰ فیصد

رقبہ پارٹی سبزہ گاہی

۹-۷

رکل جمل کے رقبہ کا ۱۶۰ فیصد

رقبہ پارٹی دیگر درختان

۳۱۳۴۲۱

رکل جمل کے رقبہ کا ۹۰۷ فیصد

کل جغرافیائی رقبہ

۱۳۲۹۶۰

۱۲

چواؤات

۴۰۹۰۰۰	۴۰۵۴۷	:
۵۹۱۱۹۰	۵۸۴۵۵۲	:
۱۰۰۷۱۱۳	۹۹۴۴۴۰	:
۳۸۴۸۱۳۲	۳۸۴۵۹	:
۳۴۹۹۳۷۸	۳۶۵۰۴۴۶	:
۴۸۱	۷۴	:
۵۹۸۷۷	۵۵۹۴۳	:
۱۳۷۸	۳۴۱۵	:
۹	۸۰۶	:

چواؤات کے علاج سالج کی پہلویت

۱۷	دیگری پہنچاں
۲۸	دیگری پہنچاں
۴۶	دیگری پہنچاں
۱۲۲	دیگری پہنچاں
۱۹۷	دیگری پہنچاں
۱۹	سنگوی اس کچھ کے سامان
۳	بیماریوں کے کھیٹھی سامان

۱۱

میویٹی
بیعنی
بکریاں
بھیڑیں
مرغیاں
اوٹ
گڈے
گھوڑے
خپڑیں

نقل و حمل و مواصلات

کلو میٹر زین لمبائی

۱۶۵۶

چھٹے :-

۱۰۰۱

چھتے :-

کلو میٹر ۲۷۵۷

میزان

۳

جزول پوسٹ آفس
دانگانے

۱۰۰

چھوٹے ڈاک گانے

۱۰۸

شیلیفون اسٹیبلنگ و دفاتر

۱۱۶۹۸

درگاہ شیلیفون گلشن

کل شیلیفون گلشنمند ک

۱۳۱۳۹

استھانوت

۴۰

ڈاک گانہ جات کے زیرِ انتظام پیک کال آفس

۵۰

ایس سی او " " "

۶۰

نامزد محکمانہ پیک کال آفس

ائد - پی - سی - اے سکرپٹ نہ کرو یا گیا ہے۔

سرگئی :-

ل سکی :-

برقی قوت

سال	ٹکر لشکن	گھر بیوی	تجاری	صنعتی
۸۵ - ۱۹۸۳	۱۰۶۹۱۲	۸۸۳۲۶	۱۸۳۲۶	۱۰۳۹
۸۶ - ۱۹۸۵	۱۲۸۶۶۱	۱۰۵۱۲۶	۲۲۳۸۶	۱۱۲۹
۸۶ - ۱۹۸۶	۱۵۳۴۰۲	۱۲۹۳۱۳	۲۳۸۶۶	۱۳۱۵
۸۸ - ۱۹۸۶	۱۸۲۴۲۸	۱۵۳۲۷۵	۲۶۹۶۱	۱۲۳۲
۸۸ - ۱۹۸۸	۲۰۱۸۶۱	۱۶۱۹۲۱	۲۸۳۱۳	۱۵۲۶
۸۹ - ۱۹۸۹	۲۳۲۷۱۵	۱۹۸۹۱۱	۲۸۹۴۴	۱۵۰۶
۸۹ - ۱۹۸۹	۲۴۴۵۰۸	۲۴۴۵۰۸	-	۱۵۸۶
۹۰ - ۱۹۹۰ - ۱۹۹۱	۲۳۱۳۰	۲۱۰۵۶	۲۹۱۳۳	۱۶۰۹
۹۰ - ۱۹۹۱ - ۱۹۹۰	۴۹۹۲ - ۱۹۹۱	۲۳۱۳۰	۲۱۰۵۶	۲۹۱۳۳

چھوٹے پن بھلی گھر

بھلی سے منور دہرات

ایسی اور ایسی لامنز کلو میٹر زین

گرڈ سٹیشن

ٹرانس فارمرز

صارفین

گرڈ کی موجودہ قوت

بھلی کی نی کس تقسیم

۳

۱۲۴۸

۱۲۴۷

۱۱

۵۱۲۲

۲۳۱۲۴۳

۱۵۰۴

۱۵۰۴ کے ڈیپر اجڑ

پانی

پلکوں کے فیسے پانی کی بھرمنی

شہری :-

دیہائی :-

۹۔ قی صدر گھر ملینکشن
۱۰۔ قی صدر پاک سٹیڈ

- ۴۳۵

تعلیم

تعداد ادارہ جات

	میزان	زنان	مردانہ	نام ادارہ جات
۲۶۷۱	۲۰۱۲	۶۵۹	۳۰۸	پارٹری سکول
۸۵۳	-	۳۳۶	-	مڈل سکول
۳۶۶	۱۵۵	۳۱	-	ثانوی سکول
۵	۲	۳	-	پائی ریکنڈری سکول
۳۸	۱۹	۱۹	-	امی شانوی تعلیمی کالج
۲۵	۶	۱۹	-	ڈگری کالج
۱	-	۱	-	کالج آف ایجوکیشن
۶	۲	۳	-	جماعاتی کالج
۹	۲	۵	-	بنیادی تعلیم کے کالج
۱	-	۱	-	مراکز توسعہ تعلیم
۱	-	۱	-	اساتذہ کی زرعی تبلیغی تربیت گاہ
۲۳	۱۱	۱۲	۱۲	پی ٹی سی ٹریننگ سیٹرز
۱۲	-	۱۲	-	مکتب
۱۴۰۵	-	۱۴۰۵	-	مسجد سکول
۲۰	-	۲۰	-	محلہ سکول
۱۲	-	۱۲	-	دیہی تربیت گاہیں (روگوں سے یکی)
۱۳	-	-	-	مراکز خوانندگ رخاتبات کے میئے
میزان				۵۸۶۸ = ۲۶۲۳
میزان				۳۲۲۹

ہزاروں شہریوں کے تعلیمی اداروں کا موجودہ یونیورسٹی اداروں کی تعداد سے مواد

نام ادارہ	۱۹۹۱	۱۹۹۲	۱۹۹۴
	مذہبی زنانہ کل	مذہبی زنانہ کل	مذہبی زنانہ کل
بنیادی سکول	۲۶۶۱	۲۰۱۲	۵۰۹
متوسط سکول	۸۵۳	۳-۸	۲۳۶
ثانیوں سکول	۳۶۶	۱۰۵	۲۸۵
ہائیرسکنڈری سکول	۵	۳	۵۸
اعلنی ثانیوی ادارہ	۳۸	۱۹	۱۹
ڈگری کالج	۲۵	۶	۱۹
کالج یا رائے تعلیم	۱	-	۱
یونیورسٹی کالج	۶	۲	۳
بنیادی تعلیم کالج	۹	۵	۳
مرکزِ توسیع نعلمیم	۱	-	-
اساندہ کاریکٹری یونیورسٹی	-	-	-
تربیت کا مرکز	-	-	-
نکتب	-	-	-
محیوب سکول	-	-	-
مدرسکول	-	-	-
دینی تربیت گاہ	-	-	-
مرکزِ خلائقی تعلیم	-	-	-
بالفناں	-	-	-
پی ٹی سی سسٹرزر	-	-	-
میوناٹ	-	-	-

۵۸۶۸ ۲۶۳۳ ۳۲۳ ۲۰۸۵ ۴۲۶ ۱۳۵۹ ۲۹۱ ۵ ۲۸۶

صحت عامہ

۱۱ سپتال بھی سی ایم اپک
 ۱ تپ دوق کے ہل پستان
 ۱۳۶۶ پستانوں میں بستروں کی تعداد
 ۲۰ دینی طبی مرکز
 ۳۶۶ پسیادی طبی حلقو
 ۱۶ پچھے و ترچھک صحت کی تعداد رشتہ کے طبی مرکز
 امراض کے ماہین خصوصی اور شاکر ریشمبوں انتظامیہ کے ۱۹ ڈاکٹری
 ۳۲ ونڈان ساز سرجن
 ۹۵ زسیں
 ۴۲ خواتین طبی معاذین ایل اپک دی
 ۱۳۶۲ دینی دایر جات
 ۲۵ لیں بیلکنیاں
 ۳۲ حنماں کے مرکز
 ۷۹۰ ای-پی آئی کا اسلامی احاطہ
 ۸۶ ای-پی سترزر
 * بخوبی کے چھ سہلک اسلاف۔

اڑادمیعین اکٹی طبی سہولیات کا موجودہ ہبھیت سے موزانہ

طبی سہولیات :: ۱۹۷۶ء / ۱۹۹۱ء

اپستاؤں میں بسروں کی تعداد	
ویہی طبی مرکز	-
بنیادی طبی حقیقت	۱۱
چہر دھر کی صحت سے نگہداشت کے	-
طبی مرکز	-
ماہر من ٹڪنوسی، فاکسٹر نے اور	-
انٹھامی ڈالر کر	-
جرلاح ذمہان	-
نزسیں	-
ختمین طبی تکران	-
ویہی دایری حالت	-
اندراد امراض کا احاطہ	-
اک پل ان سترن	-
پیدا آئے پس پہنچ اس زم	-

۱:- صنعتیں

سرکاری

نجی

مکالمہ میران

لیونٹ ۶۱۰

لیونٹ ۶۱۰

- ۱۔ صنعتی ملاتر جات
- ۲۔ ووکیشنل یو تھڈ منٹر برائے مردان
- ۳۔ ووکیشنل یو تھڈ منٹر برائے خواتین
- ۴۔ ووکیشنل ادارے برائے مردان
- ۵۔ خواتین کیلئے تربیتی و تربیاتی ادارے برائے چوبی کام داری بناں
- ۶۔ صنعتی سکول برائے خواتین
- ۷۔ کیمپر لیج اردنی تربیتی مرکز برائے خواتین
- ۸۔ صنعتی لیز ایلوپریم

۲:- معدنیات

- ۱۔ کھریا مٹی
- ۲۔ چھقات
- ۳۔ کوئنہ
- ۴۔ گرفیاٹ
- ۵۔ بکساٹ
- ۶۔ لیجناسٹ
- ۷۔ ابرق
- ۸۔ سوپ سٹون
- ۹۔ ٹنگر مرر
- ۱۰۔ ریت

۳:- قیمتی پتھر رہیں ہے وغیرہ

- ۱۱۔ لومیلان ۱۳ بینیٹوناٹ ۳۳ ازرد اچر ۱۵۔ پاٹری ایمس ۱۶۔ سرڈائس ۱۷۔ لامش
- ۱۸۔ ڈوٹنٹاٹ

* اس میں سمال سکیل صنعتیں بھی شامل ہیں۔

ساحت

مترادفاتِ جہاں پر مکارِ جھگلات، ملکدار سیر و سیاحت اور ملک تعمیراتِ عامر کے تحت سیاستی قیام گام ہیں بنی ہوئی ہیں۔

۱۰۔ مکملہ جنگلات کے تحت تحریکی قیام گا، ہر

(۱) ضلع مظفر آباد کے اندر ساختہ مقامات

کش	نام	تیکت نامزد	ریلیٹ ہاؤس بگلر	ریلیٹ ہاؤس بگلر
کوٹی می ناظر	"	- ۱۲	"	- ۲
ہمہت	"	- ۱۳	سالخانہ نیکم دیل	"
ریشاں	"	- ۱۴	بانڈھی اشکوٹ	"
کامیابی	"	- ۱۵	کیرن	"
گڑھی روپیہ	"	- ۱۶	دواریاں	" - ۴
کوئالہ	"	- ۱۷	تھفیاں	" - ۶
دارکھن	"	- ۱۸	شارودہ	" - ۸
چکوٹھی	"	- ۱۹	کیل	" - ۹
ڈنہ	"	- ۲۰	جانوئی	" - ۱۰

(۲) فسلع باغ کے اندر سیاہتی مقامات

۳) ضلع پونچھ کے اندر سیاستی مقامات

۱:- ریاست ناؤں	پشیدگی	۴:- ریاست بائز
۲:- " "	بلوچ	۳:- " "

۳) ضلع کوشکی کے اندر سیاہتی مقامات

۵) ضلع میرلوہر کے اندر سیاحتی مقامات

چھپیاں	ریٹ نادس	میرلپور	۲ :- ریٹ نادس
چوکی	"	باعشر	"
بھیپیر	"	منفوع	"
	"	جندی چترہ -	"

۲: مکمل سیزدہ بارت کے تجسس تفہیمی قیام گاہیں

۱- ضلع مظفر آباد کے اندر سیاسی مقامات

- ۱:- ریاست ہاؤس مظفر آباد
  - ۲:- ریاست ہاؤس چکار
  - ۳:- " چنیاں (ریپر)
  - ۴:- " ہلہت
  - ۵:- " کشن (ایک عدد مردیز زیر تعمیر)
  - ۶:- " کشن (عدی دوسری)
  - ۷:- ریاست ہاؤس شاردا
  - ۸:- " نیم
  - ۹:- " بون بجلہ
  - ۱۰:- " سبزی
  - ۱۱:- " یونین ہائیل شاردا (۲۱ عدد)
  - ۱۲:- " یونین ہائیل داڑھن
  - ۱۳:- " ٹوریٹ ہہٹ چکار
- (۲) ضلع باغ کے اندر سیاسی مقامات

- ۱:- ٹوریٹ مہش دھیر کوٹ (۴ عدد)
  - ۲:- لاگ ہٹ وہی کوٹ
  - ۳:- ریاست ہاؤس نیم بہت (ریپر)
- (۳) ضلع پونچھ کے اندر سیاسی مقامات

- ۱:- ریاست ہاؤس سادل کوٹ (۴ عدد)
  - ۲:- ہٹ چھوٹا گلہ (دینخوس)
  - ۳:- تترپانی ران (سرائے)
  - ۴:- یونین ہائیل چھوٹا گلہ (ریپر)
- (۴) ضلع کوٹی کے اندر سیاسی مقامات

- ۱:- ریاست ہاؤس کوٹی
  - ۲:- ریاست ہاؤس کھوئی رٹہ (ریپر)
  - ۳:- " کریڈ جھانان (ریپر)
  - ۴:- ٹوریٹ ریاست ہاؤس فیروز چکان (ریپر)
- (۵) ضلع میرپور کے اندر سیاسی مقامات

- ۱:- ایگلز ہٹ میرپور
- ۲:- ریاست ہاؤس جنڈی چونڑہ (ریپر)
- ۳:- الفارسیٹ میرپور ارکانگیر

۳: مکمل تعمیرات گلہ کے تجسس تفہیمی قیام گاہیں

۱- ضلع مظفر آباد کے اندر سیاسی مقامات

- ۱:- سیٹ گیست ہاؤس نژول مظفر آباد
  - ۲:- سیٹ گیست ہاؤس مظفر آباد
  - ۳:- " " " چارگلی
  - ۴:- ریاست ہاؤس چکار
  - ۵:- اسپیش ہٹ میراتنڈی (طفزار آباد)
- (۲) ضلع باغ کے اندر سیاسی مقامات

- ۱:- ریاست ہاؤس باغ
- ۲:- ریاست ہاؤس سونگلی
- ۳:- " کھوڈہ

۳- ضلع پونچھ کے اندر سیاسی مقامات

- ۱:- ریاست ہاؤس بھجوہ
- ۲:- ریاست ہاؤس پندری
- ۳:- " تراڑھل
- ۴:- ریاست ہاؤس راولکوٹ
- ۵:- اسپیش ہٹ ہٹھنگ
- ۶:- ریاست ہاؤس چھپمن

۴- ضلع کوٹی کے اندر سیاسی مقامات

- ۱:- ریاست ہاؤس کوٹی زیر تعمیر
- ۲:- ریاست ہاؤس فیروز پور زیر تعمیر

۵- ضلع میرپور کے اندر سیاسی مقامات

- ۱:- ریاست ہاؤس میرپور
- ۲:- ریاست ہاؤس بھمبر
- ۳:- ریاست ہاؤس سماہنی

پھٹے پنجالہ منصوبہ اور

ساتویں پنجال منصوبے کے تحت سالانہ ترقیاتی پروگرام

د) پیشنهاد متصویره از ۹۸۳ آستانه ۱۹۸۸

کے تحت ترقیاتی پروگرام

منصوبے کے دولان کل مجوزہ مال تجارتیز ... ۳۱۲ ملین روپے
(رقم ملین میں)

سال	سلاسل ترتیلی تجاویز	مقادیت	نیمصد مقادیات
۱۹۸۳ - ۱۹۸۴	۳۹۶ هزار ۳۰۰	۳۹۵ هزار ۳۱۲	۱۰۷ هزار ۳
۱۹۸۴ - ۱۹۸۵	۳۵۰ هزار ۰۰۰	۳۳۸ هزار ۸۸۸	۹۶ هزار ۵۵۳
۱۹۸۵ - ۱۹۸۶	۴۰۰ هزار ۰۰۰	۴۳۱ هزار ۵۳۹	۱۰۵ هزار ۲۵
۱۹۸۶ - ۱۹۸۷	۴۲۸ هزار ۲۲۸	۴۶۲ هزار ۴۲۴	۱۰۴ هزار ۸
۱۹۸۷ - ۱۹۸۸	۴۰۰ هزار ۰۰۰	۴۷۶ هزار ۲۸۳	۸۴ هزار ۰

60 - 1900

ترقیاتی منصوبہ جات

رقم ملين ميل	عرضه	پہلی ترقیتی منصوبہ	کل رقم	او سطہ بمال
۱۹۴۵ ار ۷۳	۱۹۴۵ ار	دوسرا منصوبہ	۱۹۰۰	۲۶۰۰۰
۱۹۴۵ ار ۷۷	۱۹۴۵ ار	تیسرا منصوبہ	۳۷۰۰۰	۶۸۸۳
۱۹۴۵ ار ۷۸	۱۹۴۵ ار	غیر منصوبہ پنڈی کا عرضہ	۸۸۰۵۰	۱۷۶۴۱۰
۱۹۴۸ ار ۷۹	۱۹۴۸ ار	پانچواں پنجواں منصوبہ	۳۲۳۱۱۰	۷۶۳۱۵
۱۹۷۸ ار ۸۰	۱۹۷۸ ار	چھٹا پانچواں منصوبہ	۶۰۰۰۰	۲۸۸۶۸۰۰
۱۹۷۸ ار ۸۱	۱۹۷۸ ار	ساتواں پنچواں منصوبہ	۲۶۰۰۰	۷۲۰۰۳۵۶
۱۹۷۸ ار ۸۲	۱۹۷۸ ار	۱۹۷۸ ار ۸۲	۵۲۱۹	۱۳۲۹۹۶۰

پاٹل اعداد و شمار

پھٹے پنجالہ منصوبے میں خرچ اور ساتویں پنجالہ

منصوبے میں خرچ کی تجویز بحوالہ مختلف سیکٹرز

در قابلیت میں) (۱۹۸۳ - ۱۹۸۸)		ساتویں منصوبے کے نام شعبہ — پھٹے منصوبے کی تجویز	
کل کا نیصد		کل کا نیصد	
۱۱۰	۵۶۳۶ ۲۰	۳۱۹۶ ۳۵۰	زراعت
۲۹۰	۱۵۱۳۷ ۷۰	۴۳۵۶ ۳۲۵	پانی و زمین
۳۰	۱۵۶۶ ۶۰	۸۱۰۱۰ ۰۰	صنعتیں اور حدیثیات

رسل درسائل اور

۲۳۰	۱۲۰۰۵۵۰	موصلات	۳۲۰۳۲۹
۹۰	۳۶۹۶ ۸۰	تعمیراتیں منصوبے شدی	۲۶۸۰۰۸۰
۱۵۶۰	۴۸۳۷ ۰۰	لائبریری و کتبیت	۲۹۱۰۸۶۴
۱۰۰	۵۲۲۶ ۰۰	صحبت عاصم	۲۵۳۶ ۶۰۷

میزان ۳۱۰۲۶۲۶۸

مط فائز احمد دشمن

(اگر ۱۹۸۸ - ۱۹۹۲)

(ب) ساتویں پنجالہ منصوبے کے تحت ترقیاتی پروگرام

رقم میں درج ہے

سال	سالانہ ترقیاتی تجدید	مقادیت	فیصلہ مقامات
۱۹۸۹ - ۱۹۸۸	۸۳۶۰ ۸۲	۸۲۵۰ ۹۲۵	۹۹۶۸۶
۱۹۹۰ - ۱۹۸۹	۹۶۱۰ ۶۰۰	۶۰۰	" ۱۰۰
۱۹۹۱ ۱۹۹۰	۹۶۵۰ ۶۲۸	۹۳۵۰ ۳۵۷	۹۶۶۹
۱۹۹۲ ۱۹۹۱	—	—	—
۱۹۹۳ ۱۹۹۲	—	—	—

مط تحقیقی احمد دشمن

۲۰۰۱ میں روپیں کا منصوبے ترقیاتی پروگرام اس میں شامل تھیں ہے۔